HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מפגופיה. הזרוע והלחיים והקיבה: **ולא ברכתי.** בסעודה לפני כהן דאמר מר (גיטין דף נט:) וקדשתו (ויקרא כא) לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון: **משניאי.** שגורמין לבני אדם לשנאותו שהרואה תלמיד חכם שפל לפני עם הארץ אומר אין נחת רוח בתורה: **לא נתכבדתי בו.** מפרס לה ואזיל: **מרא.** פורי"ש בלע"ז: **וקא שקיל מייתי.** לכבדו ושתהא הוא: **דרים במאפיך.** שאתה נושא כלי כזה בעיניך: **גווזי.** קריסין היו עבדים משרתים אותו וקא מתו ליה לר"ע סבורין היו שהיה קן בחיוו: **אם נאמר בכם.** את הכבש אחד תעשה בבקר: **ולא עמדתי על מדותי.** לשלם גמול לע למי שעיערני: **נלמוד אני צריך.** אולי אוכל לקיים: **נולא פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך.** אלישע אמר כן ליהורם: **הבאים אחריך בהמה ירעו.** בתמיה. (ג) אין טוב לך לחיות ימיס רבים כמוני שא"כ לא יטלו בניך בגדולתך ואתה נשיא והם כל ימיהם יהיו סדיוטות: **הרהרתי.** דברי תורה: **בלא תורה.** גרסתי שגורה בפי תמיד: (ד) **בחניכתו.** אם כיון שם לחכיכו לגנאי: **ואמרי לה** (ה) **בחכינתו.** אפילו אותו כיון שמסודר וכא לו ממשפחתו שם דופי כמו כתב חניכתו וחניכתה דמסכת גיטין (דף פז:): **מתני' מפשילין חבלים.** והוא הדין לכל מלאכות אלא לפי שהפשלת חבלים צריך מקום מרווח פנוי ובית הכנסת גדול הוא ולאוי ומספיק לכך: **מפני עגמת נפש.** מניחין בו עשבים כדי שתהא עגמת נפש לרואיהן ושיזכירו את ימי בניינו ואת שהיו רגילין להתאסף שם יבקשו רחמים שיחזרו לקדמותו: **גמ' אין אוכלין בהן כו'.** ולא גרסינן ואין אוכלין בהן דכולהו פירושא דקלות ראש הן. לשון קלות שמקילין אותה: ואין

(ה) ולא ברכתי לפני כהן (ו) ולא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה (ז) דא"ר צחק א"ר יוחנן אסור לאכול מבהמה שלא הורמו מתנותיה ואמר ר' יצחק (ח) כל האוכל מבהמה שלא הורמו מתנותיה כאילו אוכל טבלים (ט) ולית הלכתא כוותיה ולא ברכתי לפני כהן למימרא דמעליותא היא והא א"ר יוחנן (י) כל תלמיד חכם שמברך לפניו אפילו כ"ג עם הארץ אותו ת"ח חייב מיתה שנאמר (יא) כל משנאי אהבו מות (יב) אל תקרי משנאי אלא משניאי כי קאמר איהו בשוין שאלו תלמידיו את רבי נחוניא בן הקנה במה הארכת ימים אמר להם מימי לא נתכבדתי בקלון חברי ולא עלתה על מטתי קללת חברי וותרן בממוני הייתי לא נתכבדתי בקלון חברי כי הא דרב הונא דרי מרא אכתפיה אתא רב חנא בר חנילאי וקא (יג) דרי מיניה א"ל אי רגילת דדרית במאתיך דרי ואי לא אתייקורי אנא בזילותא דידך לא ניחא לי ולא עלתה על מטתי קללת חברי כי הא דמר זוטרא כי הוה סליק לפורייה אמר שרי ליה (יד) לכל מאן דצערן וותרן בממוני הייתי (טו) דאמר מר איוב וותרן בממוניה הוה שהיה מניח פרוטה לחנוני מממוניה שאל ר"ע את רבי נחוניא הגדול (אמר לו) במה הארכת ימים אתו (טז) גווזי וקא מחו ליה סליק יתיב ארישא דדיקלא א"ל רבי אם נאמר (יז) בבש למה נאמר אחד אמר להו צורבא מדרבנן הוא שבקוהו א"ל אחד (יח) מיוחד שבעדרו א"ל מימי לא קבלתי מתנות ולא עמדתי על מדותי וותרן בממוני הייתי לא קבלתי מתנות כי הא (יט) דר' אלעזר כי הוו משדרי ליה מתנות מבי נשיאה לא הוה שקיל כי הוה מזמני ליה לא הוה אזיל אמר להו לא ניחא לכו דאחיה דכתיב (יא) שונא מתנות יחיה ר' זירא כי הוו משדרי ליה מבי נשיאה לא הוה שקיל כי הוה מזמני ליה אזיל אמר אתייקורי דמתייקרי בי ולא עמדתי על מדותי (יב) דאמר רבא (יג) כל המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו שנאמר [א] (יד) נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע (טו) שאל רבי את ר' יהושע בן קרחה במה הארכת ימים א"ל קצת בחיי אמר לו רבי (יז) תורה היא וללמוד אני צריך א"ל מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע דאמר ר' יוחנן אסור לאדם (יח) להסתכל בצלם דמות אדם רשע שנאמר (יט) לולא פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך ר"א אמר עיניו כהות שנאמר (כ) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות משום דאסתכל בעשו הרשע והא גרמא ליה (כא) והאמר ר' יצחק לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה ונתקיים בזרעה שנאמר (כב) הנה הוא לך כסות עינים אל תקרי כסות אלא כסיית עינים הא והא גרמא ליה רבא אמר מהכא (כג) שאת פני רשע לא טוב בשעת פטירתו א"ל [רבי] ברכני א"ל יהי רצון שתגיע לחצי ימי ולכולהו לא אמר לו הבאים אחריך בהמה ירעו אבוה בר איהי ומנימן בר איהי חד אמר תיתי לי דלא אסתכלי בכותי וחד אמר תיתי לי דלא עבדי שותפות בהדי כותי (כד) שאלו תלמידיו את ר' זירא במה הארכת ימים אמר להם מימי לא הקפדתי בתוך ביתי ולא צעדתי בפני מי שגדול ממני (כה) ולא הרהרתי במבואות המטונפות ולא הלכתי ד"א בלא תורה ובלא תפילין (כו) ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא ששתי בתקלת חבירי ולא קראתי לחבירי (כז) (בחניכתו) ואמרי לה (כח) (בחכינתו): **מתני'** ועוד א"ר יהודה בית הכנסת שחרב אין מספידין בתוכו ואין מפשילין בתוכו חבלים ואין פורשין לתוכו מצודות ואין שוטחין על גגו פירות ואין עושין אותו קפנדריא שנאמר (כט) והשמותי את מקדשיכם קדושתן בהן אף כשהן שוממין. עלו בו עשבים לא יתלוש מפני עגמת נפש. ת"ר בתי כנסיות אין נוהגין בהן קלת ראש, אין אוכלין ואין שותין בהן ואין

כי קאמר איהו בשוין. וקשה מאי רבותא והא כתיב וקדשתו לכל דבר שבקדושה (ל) לברך ראשון וי"ל דשוין לאו דוקא אלא כלומר שהכהן נמי תלמיד חכם אמנם אינו חשוב כמותו ואפי' הכי לא היה רבי פרידא רוצה לקרות לפניו וגם צריך לומר דשאר כהנים היו כפופים לרבי פרידא דאל"כ לא הוי רבותא כלחזיון פרק הניקחין (גיטין דף נט. ושם) דרב הונא לא הוי קרי בכהני אי לאו דרבי אמי ורבי אסי כהני חשיבי דאריעא דישראל הוו כייפי ליה ועי"ל דהא דאמר התם דרב הונא לא הוה קרי בכהני אלא משום דשאר כהני כייפו ליה היינו דווקא בשבתות וי"ט דאיכא ביעופיא אבל בב' ובה' קורא שפיר בפני כהן אע"ג דלא הוי גדול כ"כ וכדיוקא זה יש בהדיא פרק הניקחין ורבי פרידא לא רצה לקרות בפני כהן אפילו בב' ובה' ורש"י פירש דהכא מיירי בברכת המזון וה"נ משמע לישנא דלא ברכתי מדלא קאמר ולא קריתי וברכת המזון לא נתקן להן משום דרבי אלעזר ואפי' הכי לא היה רוצה רבי פרידא לברך בפני הכהן: **תיתי לי דלא עבדי שותפות עם הבותי.** אפי' בענין שאינו יכול לבא לידי שבועה ואפילו יחול עליו שבועה יפטרנו דשרי בשאר בני אדם אפ"ה לא היה רוצה לעשות (לא):

ועוד א"ר יהודה בית הכנסת שחרב. קשה מאי ועוד הא לעיל הוה מקיל טפי מחכמים והכא הוא ממיר ואם כן מאי ועוד וי"ל דקאי אהא דאמר ר' יהודה בריש מוכרין אותו לשם חגר ודוקא לשם חגר קאמר אבל סתם אינה יורדת מקדושתה והיינו ועוד דאמר ר' יהודה כלומר ועוד חומרא אחרת מלבד הראשונה (לב):

אין אוכלין ואין שותין בהן. והא דאמר בריש ערבי פסחים (פסחים דף קא. ושם) דאוכלין אכלו ושתו (לג) בבי כנישתא רוצה לומר בחדר הסמוכה לבית הכנסת: בתי

מסורת הש"ס

(א) [מולין מ:: מד.], (ב) [מולין קלב: ע"ש], (ג) שם וע"ש שהוא רבה בר בר חנה, (ד) [שבת קיד. עירובין לט.], (ה) ס"א שקיל, (ו) ב"ב דף טו:, (ז) [גיר' הערוך גווזין], (ח) [יומא לד: ע:], (ט) [מולין מד:], (י) ר"ה דף יח. יומא דף כג. ודף פז:, (כ) ברכות סב., (מ) תענית כ: ע"ש, (נ) [ע"ל בחכימתו], (ס) [ע"ל בחניכתו כך הגי' בע"ז ומעתה מוכן פרש"י על נכון דמייתי דאייתי ממשנה גיטין פז:], (ע) [תוספ' פ"ב], (פ) [ע"ל בחכימתו], (צ) [ע"ל בחניכתו], (ק) [מו"ק כח:], (ר) [עי' תוס' בכורות ב: ד"ה שמא ותוס' סנהדרין סג: ד"ה אסור], (ש) [עי' תוס' עירובין כג. ד"ה לי לימא],

גליון הש"ס

גמ' שאל רבי את ר' יהושע ב"ק. עי' ב"ב דף קיג ע"א תוד"ה ומנו בה: **שם** להסתכל בצלם. דוקא להסתכל בו בייחוד ולהסתכן בו בצלמו ובדמותו אבל ראיה בעלמא שרי. מ"א סס"י רכה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה ולא ברכתי לפני כהן דאמר רבי יצחק: (ב) שם שרי ליה מריה לכל מאן: (ג) רש"י ד"ה כבאים וכו' בתמיה כלומר אין טוב: (ד) תוס' ד"ה אין אוכלין וכו' ושתו וגגנו בבי כנישתא:

הגהות הגר"א

[א] נמרא נושא עון ועובר על פשע למי עובר על פשע למי נושא עון (כך שמע הכותב מפיו):

לעזי רש"י

פורי"ש [פושוי"ר]. מעדר.

מוסף רש"י

גווזי. קריסים (אל בית רבי) העומדים לרגלות כמחזקה (ב"ק קיד.). **כי הוה מזמני ליה.** לאכול אצלם (חולין מד:). **אתייקורי דמתייקרי בי.** נכבדין הם במה שאני קועד אצלם והנאתם היא ואין זו מתנה (שם מה.). **כל המעביר על מדותיו.** שאינו מדקדק למדוד מדה למצערים אותו ומניח מדותיו והולך לו, כמו (יומא לג.) אין מעבירין על המצות (ערובין סד:) אין מעבירין על האוכלין, מניחן והולך לו (ר"ה יז.). **מעבירין ממנו כל פשעיו.** אין מדת הדין מדקדקת אחריהן אלא מוחלן והולכת (שם). **ולא הלכתי ד' אמות בלא תורה.** דכל שעתא הוה גרים (תענית כ:). **בהכינתו.** שמכניס לו בני אדם כגון שם לוי (תענית כ:). **בחניכתו.** כמו (גיטין פח.) חניכת אבות בגיטין עד ר' דורות (תענית שם).

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"ט מהל' כלכלה הל' יד [טוש"ע י"ד סימן סא סעיף ה]:

ב [טוש"ע ח"מ סימן רא סעיף ב ובמג"א שם]:

בח ג מיי' פ"ב מהל' תפוסה שלמה י [וס"ז בהלכות דעות הלכה ז] טוש"ע ח"מ סי' תרו סעיף ג בהג"ה:

בט ד מיי' פ"ג מהל' ק"ש הל' ד טוש"ע א"ח סי' פה ס"ב:

ל ה מיי' פ"ד מהל' ת"ת הל' ט טוש"ע י"ד סי' רמו סעיף טז [וטוש"ע ח"מ סימן קצא סעיף ג]:

לא ו מיי' פי"א מהל' תפלה הלכה יא סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קצא סעיף י:

לב ז מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ג:

תורה אור השלם

1. וְחֹטְאֵי חֹמֵס נַפְשׁוֹ כָּל מְשַׂנְאָי אֲהָבוּ מָוֶת:
משלי ח לו

2. אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם:
במדבר כח ד

3. עֹבֵר בְּיִתוֹ בּוֹצֵעַ בָּצַע וְשׂוֹנֵא מַתְּנֹת יִחְיֶה:
משלי טו כז

4. מִי אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֲרִית נַחֲלָתוֹ לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא:
מיכה ז יח

5. וַיֹּאמֶר אֶלִישָׁע חַי יְיָ צְבָאוֹת אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו כִּי לוּלֵי פְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲנִי נֹשֵׂא אִם אַבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם אֶרְאֶךָּ:
מלכים ב ג יד

6. וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶיָן עֵינָיו מֵרְאֹת וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּנִי:
בראשית כז א

7. וּלְשָׂרָה אָמַר הִנֵּה נָתַתִּי אֶלֶף כֶּסֶף לְאָחִיךְ הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוּת עֵינַיִם לְכֹל אֲשֶׁר אִתָּךְ וְאֵת כֹּל וְנֹכָחַת:
בראשית כ טז

8. שְׁאֵת פְּנֵי רָשָׁע לֹא טוֹב לְהַכּוֹת צַדִּיק בַּמִּשְׁפָּט:
משלי יח ה

9. וְנָתַתִּי אֶת עָרֵיכֶם חָרְבָּה וַהֲשִׁמּוֹתִי אֶת מִקְדְּשֵׁיכֶם וְלֹא אָרִיחַ בְּרֵיחַ נִיחֹחֲכֶם:
ויקרא כו לא

רבינו חננאל

עד מתני' ופשוטות הן. **מתני'** ועוד אמר ר' יהודה בית הכנסת שחרב אין מספידין בו ואין מפשילין לתוכו חבלים ואין פורסין בתוכו מצודות ואין שוטחין על גגו פירות ואין עושין אותו קפנדריא, שנ' והשימותי את מקדשיכם קדושתן בהן אף כשהן שוממין. עלו בו עשבים לא יתלוש מפני עגמת נפש. ת"ר בתי כנסיות אין נוהגין בהן קלת ראש, אין אוכלין ואין שותין